

ISH O'RINLARINI YARATISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI
KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI

Denov tadbirkorlik va pedagogika insituti talabasi

Xusanova Sabohat

sabohat2507@gmail.com

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi

Abduraxmonova Nozikoy

nozikoyabduraxmonova@gmail.com

Annotatsiya: *Maqolada kambag'allikni bartaraf etish, ochlikka barham berish, bu bilan mamlakatimizda kambag'allikni qisqartirishga erishish choralari hamda ushbu muammolar bilan bog'liq yechimlarni topish maqsadida tadqiqotlar olib borilgan ishlar tashkil etadi. Bir qancha olimlar tomonidan olib borgan tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, kambag'al davlatlarga ko'rsatilayotgan oziq-ovqat va boshqa yordamlar, fan-texnika va tibbiyot yutuqlari insonlarni ocharchilik va o'limdan saqlab qolayotgani hamda sayyoramizdagi resurslar har bir insonni yetarlicha oziq-ovqat bilan ta'minlashga qaratilmoqda.*

Kalit so'zlar: *Aholi turmush darajasi, ish bilan bandlik, ishsizlik, kambag'allik, o'z-o'zini band qilish, tadbirkorlik, mulk huquqidan foydalanish, mehnat unumdorligi, aqliy salohiyat, imkoniyat va resurslardan samarali foydalanish.*

KIRISH

Kambag'allikni kamaytirish har bir davlatning ustuvor maqsadlaridan biridir. Bunda iqtisodiy o'sish, ijtimoiy barqarorlik va aholi farovonligini ta'minlash uchun eng samarali yo'llardan biri — yangi ish o'rinlarini yaratishdir. Ish bilan ta'minlangan shaxsning daromadi o'sadi, ijtimoiy himoyaga ehtiyoji kamayadi va bu butun mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

1. Iqtisodiy sektorlarni rivojlantirish orqali ish o'rinlari yaratish. Kichik biznes eng ko'p ish o'rni yaratuvchi sektor hisoblanadi. Ularni qo'llab-quvvatlash orqali:

- yangi korxonalar ochiladi;
- oilaviy tadbirkorlik rivojlanadi;
- yoshlar va ayollar uchun bandlik imkoniyatlari kengayadi.

Davlat tomonidan soliq imtiyozlari, kreditlar va biznes inkubatorlar tashkil etilishi bu jarayonni tezlashtiradi.

2. Mehnat bozorini rivojlantirish va malaka oshirish dasturlari

Kasb-hunar o'qitish markazlarini kengaytirish

Zamonaviy iqtisodiyot malakali ishchi kuchini talab qiladi. Shuning uchun:

- kasb-hunar markazlarini ko'paytirish,
- IT, sanoat, xizmat ko'rsatish sohalarida amaliy ta'lim berish,
- sertifikatlash tizimini joriy etish muhim.

Bu nafaqat bandlikni oshiradi, balki mehnat bozori talablariga mos mutaxassislar tayyorlanadi.

Yoshlar bandligini oshirish dasturlari

Yoshlar orasida ish topish darajasi past bo'lsa, kambag'allik yuqori bo'ladi.

Shuning uchun davlatlar:

- stajirovka dasturlari,
- startup granti,
- yosh tadbirkorlarni kreditlash tizimlarini yo'lga qo'yishi kerak.

3. Investitsiyalarni jalb qilish va infratuzilmani rivojlantirish

Mahalliy va xorijiy investorlar uchun qulay muhit yaratish

Investitsiya ko'p bo'lgan joyda yangi korxonalar paydo bo'ladi, buning natijasida:

- o'n minglab yangi ish o'rinlari yaratiladi,
- aholi daromadi oshadi,
- kambag'allik darajasi pasayadi.

Infratuzilmani kengaytirish

Yo'l, elektr, internet va logistika takomillashsa, tadbirkorlik rivojlanadi.

Ayniqsa:

- sanoat zonalari,
- logistika markazlari,
- texnoparklar

katta miqdorda ish o'rne yaratadi.

4. Ijtimoiy himoya va rag'batlantirish mexanizmlari

Kam ta'minlangan aholini mehnatga jalb qilish

Aholining zaif qatlamlari uchun:

- subsidiyalangan ish o'rinlari,
- vaqtinchalik mehnat dasturlari,
- ijtimoiy tadbirkorlik loyihalari

yordam beradi.

Bu orqali ular mehnat bozoriga kirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Soliq va kredit imtiyozlari

Korxonalar ko'proq ishchi qabul qilishi uchun:

- soliq yengilliklari,

- past foizli kreditlar,
 - “yashil koridor” tizimi
- keng qo'llanilishi kerak.

5. Raqamli iqtisodiyot orqali yangi bandlik imkoniyatlari

Bugungi zamonda raqamli texnologiyalar yangi kasblarni yaratmoqda:

- frilans,
- masofaviy ish,
- e-commerce,
- IT xizmatlari.

Texnologiyalar arzon va ommaviy bo'lsa, aholining ko'p qismi o'z daromadini oshira oladi. Bu esa kambag'allikni qisqartirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Taklif:

Ishsizlikni kamaytirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun nafaqat yangi ish o'rinlari yaratish balki mavjud mehnat resurslarini zamonaviy talablarga moslashtirish zarur. O'zbekistonning hozirgi iqtisodiy holatidan kelib chiqib, quyidagi sohalarda ish o'rinlari yaratish eng samarali hisoblanadi:

1. Xizmat ko'rsatish va servis sohasi

Bu soha iqtisodiyotda ish o'rinlari yaratish bo'yicha eng katta salohiyatga ega,

Chakana savdo va umumiy ovqatlanish: 2024-yil yakunlariga ko'ra, eng ko'p bo'sh ish o'rinlari chakana savdo (21%) va umumiy ovqatlanish (15.7%) sohalarda qayd etilgan.

Turizm va mehmonxona xo'jaligi: Hududlarda turizm infratuzilmasini rivojlantirish va yangi mehmonxonalar qurish minglab doimiy ish joylarini yaratadi.

2. Sanoat va ishlab chiqarish

Sanoat sohasida malakali mutaxassislariga talab yuqori

Qayta ishlash sanoati: Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash (meva-sabzavot konservalash, go'sht va sut mahsulotlari) qishloq joylarida bandlikni oshiradi.

To'qimachilik va yengil sanoat: Tayyor kiyim-kechak ishlab chiqarish ayollar bandligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

3. Qishloq xo'jaligidagi zamonaviy yondashuvlar

Qishloq xo'jaligi O'zbekiston iqtisodiyotining 40% dan ortig'ini tashkil qiladi va bu sohada kata zahiralar mavjud.

Agro-klasterlar va koopertivlar: Bu tizim kichik dehqon xo'jaliklarini birlashtirib, samarali ish o'rinlari yaratishga yordam beradi.

“100 ming eksportchi dehqon” dasturi: Iqtisodiy aylanmaga kiritilmagan yerlarniaholiga bo‘lib berish orqali yangi ish joylari tashkil etilmoqda.

4. Raqamli Iqtisodiyot va IT

Zamonaviy texnologiyalar ishsizlikni kamaytirishning eng istiqbolli yo‘lidir.

Frilans va masofaviy ish: Gik-iqtisodiyot (platformalar orqali qisqa muddatli ishlar) yoshlar uchun qulay imkoniyatlar yaratadi.

IT-markazlar: Hududlarda yoshlarni dasturlash va raqamli texnologiyalarga o‘rgatish orqali ularning yuqori daromadli ishlarga joylashishi ta‘minlanadi.

5. Kichik va o‘rta biznes (Tadbirkorlik)

Kichik biznes yangi ish o‘rinlarining asosiy manbai hisoblanadi.

Imtiyozli kreditlar va grantlar: Startaplar va kichik biznes loyihalarini moliyaviy qo‘llab –quvvatlash yangi tadbirkorlar va ular orqali yangi ishchilar paydo bo‘lishiga xizmat qiladi.

Hunarmandchilik: Milliy hunarmandchilikni rivojlantirish oilaviy tadbirkorlik va o‘zini-o‘zi band qilish imkonini beradi.

6. Ta‘lim va qayta tayyorlash

Mehnat bozori talabi va taklifi o‘rasidagi mutanosiblikni yo‘qotish uchun kadrlar malakasini oshirish zarur.

Monomarkazlar: Ishsizlarni qisqa muddatli kurslarda mehnat bozorida talab yuqori bo‘lgan kasblarga (payvandchi, tikuvchi, oshpaz va b) o‘rgatish orqali ularni tezda ishga joylashtirish mumkin.

Ishsizlikni kamaytirish uchun nafaqat davlat sektorida, balki xususiy sektorni rag‘batlantirish, raqamli iqtisodiyotga o‘tishni tezlashtirish va aholining kasbiy malakasini muntazam oshirib borish kerak.

Xulosa

Kambag‘allikni qisqartirish jarayoni murakkab va ko‘p qirrali bo‘lsa-da, uning eng samarali yo‘li — aholining barqaror daromad manbaiga ega bo‘lishidir. Bu esa, avvalo, yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali amalga oshadi. Ish bilan ta‘minlangan inson jamiyatda faol bo‘ladi, iqtisodiy mustaqillikka erishadi va ijtimoiy yordamga kamroq ehtiyoj sezadi. Shuning uchun ham davlat siyosati bandlikni oshirishga qaratilgan kompleks choralarni o‘z ichiga olishi zarur.

Yangi ish o‘rinlarini yaratish faqat iqtisodiy foyda emas, balki ijtimoiy barqarorlik, xavfsizlik, farovonlik va tenglikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Kichik biznesni rivojlantirish, zamonaviy kasb-hunar ta‘limi, investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilmalarni takomillashtirish va raqamli

iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalanish – bularning barchasi uzoq muddatli barqaror o'sishning asosiy omillaridir.

Shu bois, ish o'rinlari yaratish nafaqat iqtisodiy strategiya, balki butun jamiyatning hayot sifati va kelajagini yaxshilashga qaratilgan ustuvor yo'nalish hisoblanadi. Agar davlat, biznes subyektlari va jamoatchilik birgalikda harakat qilsa, kambag'allikni sezilarli darajada qisqartirish va farovonlikni oshirish mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va farmonlari
 - “2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” PQ–60, 2022.
 - “Kambag'allikni qisqartirish va bandlikni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida” qarorlar to'plami.
2. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi
 - Bandlikni oshirish siyosati bo'yicha yillik hisobotlar.
 - “Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash strategiyasi” ma'lumotnomalari.
3. Jahon Banki (World Bank)
 - World Development Report: Jobs. Washington, D.C.
 - Poverty and Shared Prosperity Report.
 - Uzbekistan Employment and Poverty Reduction Overview, 2020–2023 yillar tahlillari.
4. Xalqaro Mehnat Tashkiloti (ILO)
 - Global Employment Trends – Annual Reports.
 - ILO Strategy for Decent Work and Poverty Reduction.
5. BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP)
 - Human Development Report.
 - Sustainable Development Goals (SDG) – kambag'allikni qisqartirish bo'yicha tavsiyalar.

